

Wojtkowski, Ryszard

Dni otwarte Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

Rocznik Mazowiecki 16, 328-331

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dni otwarte

Archiwum Państwowego m.st. Warszawy

W dniach 10-11 października 2003 r. w APW i jego oddziałach zamiejscowych: Grodzisku Mazowieckim, Mławie, Łowiczu, Pułtusk, Otwocku oraz Ekspozyturze w Nidzicy, odbyły się dni otwarte pod hasłem „Poznaj historię rodziny i swojej małej ojczyzny”. Program obejmował wystawy, pokazy materiałów archiwalnych (w których można prowadzić poszukiwania genealogiczne), referaty i komunikaty dotyczące sposobów poszukiwań korzeni rodzin i efekty tych poszukiwań, konkursy pt. „Moje drzewo genealogiczne” i „Poszukaj rodzinnych korzeni”, zorganizowane dla uczniów szkół ponadpodstawowych i czytelników „Gazety Wyborczej”, konsultacje indywidualne oraz lekcje dla szkół.

Do współpracy przy organizacji przedsięwzięcia zostały zaproszone towarzystwa i stowarzyszenia regionalne, badacze historii lokalnej, szkoły oraz inne instytucje reprezentowane przez: Archiwum Diecezji Łowickiej, Biuro Edukacji Urzędu m.st. Warszawy, Instytut Filologiczno-Historyczny w Mławie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie, Łowickie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Mazowiecką Wyższą Szkołę Humanistyczno-Pedagogiczną w Łowiczu, Muzeum Ziemi Otwockiej, Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie, Polskie Towarzystwo Heraldyczne, Pułtuskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Błońskiej, Warszawskie Towarzystwo Genealogiczne.

W Warszawie zorganizowano wystawę pt. „Śladami przodków. Poszukiwania genealogiczne w dokumencie archiwalnym”. Składała się ona z kilku części, na których zaprezentowano: wizerunki Syrenki znajdujące się na dokumentach przechowywanych w zasobie archiwum, dyplomy, akta stanu cywilnego, akta sądowe, akta szkolne wykorzystywane do poszukiwań korzeni rodzin, drzewa genealogiczne opracowane przez członków Warszawskiego Towarzystwa Genealogicznego. Dużą część wystawy zajęły prace nadesłane na dwa konkursy. Pierwszy pt. „Moje drzewo genealogiczne” skierowany był do uczniów warszawskich szkół ponadpodstawowych. Wpłynęło blisko 200 prac wykonanych w różnych technikach. Znalazły się wśród nich drzewa sporządzone na kartonie, na wydrukach komputerowych, prace wyklejane czy też malowane na szkle, jak również formy przestrzenne w kształcie drzew. Uczniowie w przedstawianiu korzeni swoich rodzin sięgali najczęściej do 3-4 pokolenia, chociaż wpłynęły też prace dokumentujące pochodzenie od początku XIX w. Laureatami konkursu zostali: Lech Strzelecki, Jan Świda, Karolina Matysiak; wyróżnienia otrzymali: Anna Maria Skrabek, Barbara Petrulewicz, Magdalena Dżamila Assanowicz, Joanna Nagler, Dorota Lipska, Agnieszka Szymanik, Mariusz Gili, Zofia Przęstek, Joanna Malinowska, Anna Strużyna, Greta Nadolna, Katarzyna Chocyk, Mateusz Puczek, Robert Rochom, Magdalena Kurowska.

Nagrodę specjalną dla Pauliny Sobolewskiej ufundowała Daria Nałęcz, dyrektor naczelny Archiwów Państwowych. Nagrody (książki, albumy, gry edukacyjne) w imieniu prezydenta m.st. Warszawy, Lecha Kaczyńskiego, który objął patronat nad konkursem, wręczyła Małgorzata Naimska, dyrektor Biura Kultu-

ry Urzędu m.st. Warszawy. Drugi konkurs pt. „Poszukaj rodzinnych korzeni” skierowany był do czytelników „Gazety Wyborczej”. Jury pod przewodnictwem prof. Stefana K. Kuczyńskiego pierwszą nagrodę (kolację ufundowaną przez „Cafe Blikle” oraz aparat fotograficzny) postanowiło przyznać Monice Agopsowicz. Pozostałe nagrody (aparaty fotograficzne) otrzymali: Stanisław Łazowski, Alexander Slovatenko, Jan Pankowski, Janusz Rogala Chrzanowski, Wiktor Okulicz-Kozaryn, Mikołaj Getka, Anna Rul-ian Bóbr, Tadeusz Murzyn, Alicja Mrozowska.

Podczas trwania wystawy pracownicy Archiwum prowadzili indywidualne konsultacje i porady dla osób odwiedzających ekspozycję. Zwiedzających najbardziej interesowały możliwości indywidualnych poszukiwań oraz miejsca przechowywania dokumentacji.

Ważnym elementem dni otwartych były odczyty i referaty omawiające sposoby prowadzenia poszukiwań, pokazujące efekty i niespodzianki, które można napotkać, prowadząc poszukiwania przodków. Tematyka warszawskich wystąpień przygotowanych przez WTG dotyczyła wykazu najpopularniejszych nazwisk w Polsce, dziejów potomków szewca pułkownika Jana Kilińskiego, badań genealogicznych jako źródła informacji o patriotycznych postawach naszych przodków, prowadzenia badań genealogicznych za pomocą Internetu, powiązania badań genealogicznych z historią regionu, roli przekazu rodzinnego w badaniach genealogicznych na przykładzie genealogii wybranych rodów warszawskich itp. Podobny program podczas dni otwartych zrealizowały Oddziały Zamiejscowe Archiwum.

W Pułtuskcu konkurs genealogiczny skierowany był do uczniów szkół gimnazjalnych z terenu powiatu pułtuskiego. Jury (w składzie: Barbara Wiernicka-Domagała, Urszula Raczkowska-Cieślik, Janusz Szczepański, Tadeusz Kowalski, Krzysztof Wiśniewski) wysoko oceniło prace konkursowe. Nagrody dla zwycięzców ufundował burmistrz Pułtuska, Wojciech Dębski, oraz Zarząd Powiatu Pułtuskiego.

Sporządzone drzewa genealogiczne, które wpłynęły na konkurs wraz z materiałami archiwalnymi, przydatnymi do poszukiwań genealogicznych, zostały zaprezentowane na okolicznościowej wystawie. Odbyła się też sesja naukowa, podczas której wygłoszono referaty poświęcone: znaczeniu badań genealogicznych – prof. dr Janusz Szczepański; rodowi ziemiańskiemu ziemi Pułtuskiej w XVIII–XX w. – dr Sławomir Jakubczak; genealogii rodu Krasińskich herbu Ślepowron – mgr Janusz Królik; zmianom demograficznym wsi mazowieckiej w XIX–XX w. na przykładzie gromady Siemiątki – dr Radosław Lolo; o awansowi społeczno-majątkowemu szlachty mazowieckiej w XIX w. na przykładzie rodu Milewskich herbu Ślepowron – mgr Dariusz Milewski; problemowi stereotypu szlachty mazowieckiej – mgr K. Wiśniewski.

W Oddziale w Łowiczu inauguracja dni rozpoczęła się otwarciem wystawy pt. „Archiwalia źródłem do badań genealogicznych”, na którą przybyli: poseł na Sejm RP Cezary Grabarczyk, burmistrz miasta Łowicza Ryszard Budzałek, wiceburmistrzowie: Paweł Bejda i Maciej Mońka, starosta łowicki Cezary Dzierżek, członek Zarządu Powiatu Łowickiego Waldemar Osica, przewodniczący Rady

Miejskiej Krzysztof Kaliński, przewodniczący Rady Powiatu Wiesław Dąbrowski oraz radni, dyrektorzy, naczelnicy i kierownicy jednostek państwowych i samorządowych z terenu miasta i powiatu łowickiego.

Na wystawie zaprezentowano księgi metrykalne, akta stanu cywilnego, świadectwa szkolne, księgi ludności i rejestry mieszkańców, symbole miasta Łowicza (herby, projekty herbów) oraz prace, które wpłynęły na konkurs genealogiczny. Jury (w składzie: ks. Sławomir Skowronek, dr Tadeusz Żaczek, Andrzej Biernacki, Marek Wojtylak) przyznało trzy równorzędne nagrody, sześć wyróżnień oraz siedem dyplomów. Nagrody zostały ufundowane przez burmistrza Łowicza, Ryszarda Budzałka, i APW.

Sesję „Moje peregrynacje genealogiczne” otworzył dr Tadeusz Żaczek, prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk, wprowadzając w tematykę obrad, po czym referaty wygłosili: ks. dr Zbigniew Skiełczyński, *Szlachta na dworze prymasowskim w Łowiczu*; Maria Piórkowska, *Ród Kakietsków – przyczynek do genealogii ziemiaństwa na ziemi łowickiej*; dr Edward Miziołek, *Miziołkowie – w poszukiwaniu chłopskiego rodowodu*; ks. Sławomir Skowronek, *Archiwum parafialne skarbnicą źródeł do badań genealogicznych*; Marek Wojtylak, *Znani i nieznani – w poszukiwaniu rodowodów łowiczian zasłużonych dla miasta*.

Dni otwarte w Mławie połączone były ze wznowieniem działalności Oddziału, przerwanej remontem generalnym budynku. W związku z tym goście mogli obejrzeć archiwum od „wewnątrz”, zwiedzając magazyny i zapoznając się ze sposobem przechowywania dokumentów archiwalnych. Na przygotowanej wystawie można było obejrzeć dokumenty przedstawiające historię regionu mławskiego oraz osób i całych rodzin związanych z Mławą.

Podobną tematykę – związków historii rodzinnej z historią regionalną – poruszały wygłoszone podczas seminarium genealogicznego referaty: Jarosława Trześniewskiego-Kwiecień – *Genealogia znanej rodziny mławskiej – Miłobędzcy*; Janusza Królika, *Genealogia a związki rodowe na przykładzie rodu Krasieńskich*; Edwarda Lewandowskiego, *Badania genealogiczne a historia regionu*; Sylwestra Tomaszewskiego *Moje poszukiwania genealogiczne*.

Dużym zainteresowaniem cieszył się konkurs genealogiczny, na który wpłynęło blisko 70 prac. Nagrody laureatom wręczył burmistrz Mławy, Jerzy Rakowski. Pomysł konkursu został bardzo pozytywnie oceniony. Przytoczę jeden z licznych wpisów zamieszczonych w księdze pamiątkowej: „Wspaniały pomysł z konkursem na drzewo genealogiczne, dzięki niemu młodzież poznaje korzenie własnej rodziny”.

Dni otwarte dla Oddziału w Grodzisku Mazowieckim były pierwszą okazją do zaprezentowania społeczności lokalnej nowej instytucji, która od niedawna rozpoczęła działalność. Na program złożyły się pokazy prezentujące powstanie i historię Oddziału w Grodzisku Mazowieckim, który zgromadził akta ze zlikwidowanych oddziałów w Nowym Dworze Mazowieckim, Rawie Mazowieckiej, Żyrardowie, Górze Kalwarii, baz danych używanych w oddziale m.in. do celów genealogicznych. Badacze historii regionalnej i pracownicy archiwum wystąpili z odczytami: Rafał Siemiątkowski, *Księgi stanu cywilnego w zasobie Oddziału*; Jerzy Amurski, *Z dziejów Jaktorowa i okolic*; Marek Cabanowski, *Grodziszczanie*; Stanisław

Bartosiak, *Lutówka i jej okolice w XX wieku*; Włodzimierz Bagiński, *Historia Mazowsza Południowego – Mała Ojczyzna*. Duże zainteresowanie wzbudziła prezentacja albumu fotograficznego – *Błonie w dawnej fotografii* pod redakcją Romana Nowoszewskiego, wydanej przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Błońskiej.

Konkurs genealogiczny adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych cieszył się bardzo dużym powodzeniem. Laureatom nagrody wręczyli starosta powiatu grodziskiego, Wiesław Kamieński, i burmistrz Grodziska Mazowieckiego, Grzegorz Benedykciński. Pracownicy Oddziału w Otwocku podczas dni otwartych położyli z kolei nacisk na edukację młodzieży w zakresie nauki czytania źródeł wykorzystywanych do badań genealogicznych, historii regionalnej miast, wsi, szkół, prezentacji komputerowych baz danych, udzielaniu indywidualnych porad i konsultacji osobom zainteresowanym. W siedzibie Muzeum Ziemi Otwockiej odbyło się wręczenie laureatom konkursu genealogicznego nagród ufundowanych przez starostę powiatu otwockiego i prezydenta Otwocka.

W Ekspozyturze w Nidzicy program został tak przygotowany, aby uczestnik był wprowadzany od zagadnień prostych do bardziej złożonych i skomplikowanych. W doborze dokumentów wystawienniczych (XVIII–XX w.) uwzględniona została zróżnicowana kultura regionu nidzickiego. W formie wykładowej przedstawiono następujące tematy: Hubert Domański, *Z działalności popularyzatorskiej Archiwum Państwowego w Nidzicy (1988–2003)*; Cezary Rzepczyński, *Jak podjąć badania genealogiczne*; Irena Borowy-Kotwicz, *Genealogia rodów Poboża*. Wystawa – zatytułowana „Źródła i materiały do badań genealogicznych” – zawierała materiały informacyjne, przydatne do podjęcia badań genealogicznych, a więc: wykazy miejscowości, almanachy, wydawnictwa źródłowe, akta sądowe, akta notarialne – m.in. wnioski do Heroldii Królestwa Polskiego o potwierdzenie szlachectwa, akta stanu cywilnego – ukazujące różne formy i metody prowadzenia ksiąg stanu cywilnego w Prusach i na Mazowszu.

Podsumowując i oceniając dni otwarte, należy stwierdzić duże zainteresowanie osób poszukiwaniami korzeni rodzinnych, możliwościami odtworzenia własnego drzewa genealogicznego. Dużą grupę stanowiła tu młodzież szkolna nie tylko uczestnicząca w wielu konkursach, ale także żywo interesująca się nowoczesnymi metodami poszukiwań przez bazy danych i Internet. Nie do przecenienia jest także wsparcie, które w zorganizowaniu dni otwartych udzieliły stowarzyszenia, towarzystwa, szkoły wyższe, nauczyciele, a także władze samorządowe Mławy, Otwocka, Grodziska Mazowieckiego, Warszawy, Nidzicy, Łowicza, Pułtusza, za co należą im się wyrazy wdzięczności i podziękowania.

Dni otwarte nie odbyłyby się bez wsparcia udzielonego Archiwum przez: PEKAO Development, PKO Bank Polski, Totalizator Sportowy, Elektrociepłownię Warszawską „Nattenfall”, Przedsiębiorstwo Uboju i Przetwórstwa Drobiu „Ilczak” w Mławie, Przedsiębiorstwo Konserwacji Zabytków i Usług Budowlanych „Budjafex” w Działdowie. Patronat medialny sprawowali: TVP 3, „Gazeta Wyborcza”, „The Warsaw Voice”, „Nowy Łowiczanie”, Radio „Bogoria”, Linia Otwocka, Radio „Plus”, „Głos Grodziska”, „Głos Mławy”, „Życie Otwocka”.